

УДК 81'367.622:[811.162.1'374+811.161.2'374]

ІМЕННИКИ *SINGULARIA TANTUM* У СЛОВНИКАХ ПОЛЬСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Ірина ШЕВЧИК

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра польської філології,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: irashewchyk@gmail.com

У статті проаналізовано принципи фіксації іменників *singularia tantum* у словниках двох споріднених мов – польської та української. Визначено групи слів, які належать до іменників *singularia tantum*. Показано особливості реєстрації цих іменників у різних лексикографічних джерелах кожної з досліджуваних мов. Виявлено подібності і відмінності представлення групи іменників *singularia tantum* у словниках польської та української мов.

Ключові слова: граматична категорія числа, одинина, множина, іменники *singularia tantum*, іменники *pluralia tantum*.

Важливою граматичною категорією іменника є категорія числа, що цікава не лише в суто граматичному аспекті, а й у плані відношення мови і мислення, граматики і логіки.

За наявністю форм числа іменники традиційно ділять на три групи: іменники, для яких характерні форми одинини і множини; іменники, що вживаються тільки у формі одинини – *singularia tantum*; іменники, що вживаються тільки у формі множини – *pluralia tantum*.

Уживання іменників *singularia tantum* і *pluralia tantum* в одній із числових форм дещо відрізняється. Іменники *pluralia tantum* ніколи не вживаються у формі одинини, оскільки важко навіть таку форму утворити. Однак множинна форма цих іменників може означати як один (наприклад, пол. *jedne sanie*; укр. *одні сани*), так і кілька предметів (наприклад, пол. *dwoje sań*; укр. *двоє саней*). Для більшості іменників *singularia tantum* форма множини є теоретично можливою, тобто можна утворити форму множини за аналогією до іменників, для яких характерні форми одинини і множини, наприклад: пол. *wiara* – *wiary* (як *ofiara* – *ofiary*), *mleko* – *mleka* (як *jabłko* – *jabłka*); укр. *wiра* – *wiри* (як *dіра* – *dіри*), *молоко* – *молока* (як *яблуко* – *яблука*).

Проте не всі форми множини, утворені від іменників *singularia tantum*, уживаються в мовленні. Крім того, утворена форма множини може отримати нове лексичне значення і вважатися новою лексею, наприклад: пол. *kosztowność* “абстрактна риса” – *kosztowności* “дуже дорогі речі” (*Nieznany autor wymienia też relikwie, cudowne obrazy i wyróżniające się kosztownością sprzęty kościelne* (Dziennik Polski. – 2001. – 15.12) – *Może właśnie dlatego tak nie lubiły jej kobiety radzieckie, z*

przekąsem mówiąc o kupowanych przez nią strojach, kosztownościach (Dziennik Polski. – 1999. – 01.10)); укр.: **бензин** “рідина” – **бензини** “різновиди рідини” (*Щоб заправити своє авто справжнім бензином, який би відповідав всім необхідним вимогам, треба їхати чи не в Західну Європу* [27] – *У промисловості при виробництві автомобільних і авіаційних бензинів використовують органічне похідне свинцю.* [29]).

Як бачимо, стверджувати, що іменники *singularia tantum* ніколи не вживаються у формі множини, не можна. Мірослав Банько, зокрема, уважає, що іменники *singularia tantum* – це іменники, які зазвичай не вживаються у множині, тоді як *pluralia tantum* – іменники, які ніколи не вживаються в однині [12, с. 58]. Таку думку поділяє більшість польських та українських мовознавців [18; 23, с. 111–112; 16, с. 449; 17, с. 289; 1, с. 134–159; 11, с. 795–796; 4, с. 44–45; 8, с. 44; 6, с. 33–35].

Числові особливості іменників представлені в граматиках і окремих дослідженнях української та польської мов. Значну увагу функціям числових форм і їхньому зв’язку з позамовною дійсністю приділяє польський учений Казимир Фелешко [18]. У своїй праці особливу увагу він звертає на іменники *singularia tantum* та *pluralia tantum*. Ґрунтовне дослідження іменників *pluralia tantum* у польській мові здійснила Тереса Фределувна [19], описавши словотвірні особливості, історію розвитку і семантичні групи цих іменників. Про словотвірні функції групи іменників *pluralia tantum* пише Ева Роговська [24]. Проблему визначення меж іменників *singularia tantum* та *pluralia tantum* описує Анджей Дишак [15]. Семантико-граматичні функції назв рахованої предметності, граматичні функції назв нерахованої предметності, а також уживання іменників *singularia tantum* у множині та відповідні зміни значень досліджує український мовознавець Олена Безпояско [1, с. 134–159]. Схожі питання у своїх працях порушують й інші українські мовознавці, зокрема Володимир Горпинич [4, с. 39–40, 44–45, 63–69], Іван Вихованець [3, с. 92–97], Михайло Жовтобрюх та Борис Кулик [5, с. 229–232].

Інформація про числові особливості іменників будь-якої мови фіксується у словниках. Спосіб фіксування і опису іменників *singularia tantum* і *pluralia tantum* у словниках має важливе значення, оскільки саме у словниках ми можемо знайти інформацію про обсяг цих груп слів. Як зауважує Ганна Ядацька [21], у тлумачних словниках польської мови немає єдино прийнятої послідовності опису іменників *pluralia tantum*. Переважно в граматичній частині словникової статті використовуються позначки *blp* (без форм однини), *tylko w lm* (тільки в множині), *zwykle w lm* (зазвичай у множині). При цьому реєстрові слова з позначками *tylko w lm* і *zwykle w lm* мають форму однини, оскільки в множині вживається лише одне зі значень слова. Ганна Ядацька доцільним вважає записувати це значення в окремій словникової статті. На схожу проблему звернула увагу Александра Цєсликова [13; 14], досліджуючи фіксацію у словниках власних назв.

Зважаючи на відсутність чітких критеріїв виділення іменників *singularia tantum* та *pluralia tantum*, одні і ті ж іменники *singularia tantum* по-різному трактуються не лише у словниках двох споріднених мов, польської та української, а й у словниках однієї мови. У цій статті ми ставимо за мету дослідити принципи, подібності та

відмінності у фіксації іменників *singularia tantum* у словниках польської та української мов.

Для аналізу ми обрали три сучасні словники польської мови – *Універсальний словник польської мови (USJP)* [25], *Інший словник польської мови (ISJP)* [20] та *Великий словник правильної польської мови (WSPP)* [26], а також *Великий тлумачний словник української мови (ВТСУМ)* [2], *Інтегровану лексикографічну систему “Словники України”(ЛССУ)* [7] та тлумачний словник української мови в мережі Інтернет *СЛОВНИК.ua* [10]. Матеріалом дослідження є також корпус польських текстів IPI PAN [22] і тексти, виявлені через пошукову систему Інтернет [28].

З обраних для аналізу словників польської мови найбільшу кількість слів, що нас цікавлять, реєструє *USJP*. У ньому наприкінці словникової статті іменників *singularia tantum* подано позначку *blm* (bez liczby mnogiej), яка інформує про те, що іменник не має форм множини. Наприклад:¹

bojaźń “uczucie strachu, lęku; banie się, trwoga” *z V, DCMs. ~źni, blm.*² [25, т. 1, с. 296]

В *USJP* позначки *blm* мають такі групи іменників:

– іменники на зразок *baronostwo, hrabiostwo, wujostwo* в значенні “подружжя”. Такі іменники в польському мовознавстві мають дискусійну інтерпретацію. З одного боку, ці іменники поєднуються з формами множини прикметників і дієслів (*Nasi kochani wujostwo przyjechali*), що дає змогу їх зараховувати до іменників *pluralia tantum*. З іншого боку, відмінюються ці іменники за зразком іменників середнього роду однини (відмінними є тільки форми знахідного і місцевого відмінків). Цей аргумент дає змогу зараховувати такі іменники до класу іменників *singularia tantum*.

– збірні іменники на кшталт *biedota* (у значенні “бідні люди”), *zwierzyna* (у значенні “дикі тварини”), *obuwie* (у значенні “взуття”). Особливістю таких іменників є те, що, описуючи певну кількість предметів чи явищ, вони сприймаються як одне ціле.

– речовинні іменники на зразок *nylon, piwo, benzyna, ryż*. Хоча *singularia tantum* – це іменники, які вживаються лише в однині, більшість таких слів саме цієї групи в певних контекстах і, набуваючи нових значень чи відтінків значень, може уживатися у формі множини, наприклад: *W sklepach z bielizną na półkach leżały stosy włoskich różnokolorowych nylonów* (Dziennik Polski. – 1998. – 14.03); *Wyobraźmy sobie sytuację, że jesteśmy w jednym z ogródków i zamawiamy owe dwa piwa* (Dziennik Polski. – 2003. – 25.08), *Polski Koncern Naftowy podnosi od dzisiaj ceny wszystkich rodzajów benzyn o 50 zł na tonie* (Dziennik Polski. – 2000. – 26.04); *Jeśli jednak znudzą się nam te ryże, makarony, smażona szarańcza, na wpół surowe warzywa, to zostają jakże popularne w Poznaniu kluski na parze* (Dziennik Polski. – 1998. – 25.04). У наведених прикладах форми множини мають значення виробів (*nylon* “тканина” – *nylony* “панчохи з нейлону”), порцій (*piwo* “напій” – два *piwa* “порція”), різновидів (*benzyna* “рідина” – *benzyny* “різновиди рідини”), великої кількості речовини (*ryż* “речовина” – *ryże* “велика кількість речовини”).

¹ Тут і далі подаємо спрощені словникові статті. – І. Ш.

² Тут і далі виділення ключових для дослідження елементів структури словникової статті наше. – І. Ш.

– абстрактні іменники на зразок *szkodliwość*, *smutek*, *miłość*. Подібно до попередньої групи, абстрактні іменники також можуть вживатися у формі множини: ...*Osoba, która ma bezpośredni kontakt ze szkodliwościami* – zresztą tak to jest napisane w ustawie – oczywiście musi mieć skrócony czas pracy (Sprawozdanie z 46. posiedzenia Senatu RP); *Ludzie skłonni do depresji, których często trapią niewytłumaczalne smutki*, *niech otaczają się kwiatami bzu* (Dziennik Polski. – 2000. – 08.04); *Otóż te dwie miłości średniowieczne, czyli wzniosła, idealna, skierowana ku niebu i ziemską, grzeszną – znajdowały swe poetyckie odbicie w najwcześniejszych utworach staropolskich* (Dziennik Polski. – 2001. – 10.02). У таких випадках множинні форми абстрактних іменників набувають значень конкретних предметів, дій, учинків, слів, яким властива ознака, названа іменником *singularia tantum*, або ж багатоактності процесу чи різновидів.

Значну частину лексичного складу польської мови становлять полісемічні іменники. Часто багатозначний іменник, уживаючись у котромусь зі значень, є іменником *singularia tantum*, а в інших – іменником з повною числовою парадигмою. Відповідно словникова стаття в *USJP* іменника має такий вигляд:

kefir 1. “*napój otrzymywany z mleka pasteryzowanego poddanego fermentacji po dodaniu grzybków kefirowych*” 2. “*jedno opakowanie, porcja tego napoju*”: *m IV, D. -u, Ms. ~rze; lm M. -y; w zn. 1 blm* [25, т. 2, с. 86].

Крім того, в *USJP* у деяких словникових статтях використовується позначка *zwykle w lp* (*zwykle w liczbie pojedynczej*), що інформує про вживання іменника зазвичай в однині. Проте в ілюстраціях не подаються приклади вживання цього іменника в множині. Наприклад:

piana “*nieprzezroczysta, lekka, pęcherzykowata masa tworząca się na powierzchni niektórych substancji lub z niektórych substancji wskutek ich silnego ubijania, wstrząsania, nagrzewania, fermentacji*”: *Na falach tworzą się grzywy piane. Zmęczone konie pokryły się pianą.* ○ *Bić, ubijać pianę z białek.* ○ *Kufel piwa z pianą.* *ż IV, CMs. ~nie; lm D. pian; zwykle w lp* [25, т. 3, с. 109].

На основі словникових даних неможливо з'ясувати, чи такі іменники є іменниками *singularia tantum*, чи іменниками з повною числовою парадигмою. Для цього потрібно дослідити приклади їхнього вживання в текстах. Однією з причин такої побудови словникової статті (наявність позначки *zwykle w lp* і відсутність прикладів вживання іменників у формі множини) може бути те, що *USJP* не використовує в ілюстративній частині матеріалу електронних корпусів польської мови.

На основі корпусу текстів побудований *ISJP*. У словниковій статті після кожного окремого значення слова подається інформація про граматичні особливості іменника. Поряд з іменниками, які традиційно вважаються іменниками *singularia tantum*, є позначка *NL* (*niepoliczalny*). Таке скорочення редакторський колектив уживає в словникових статтях іменників, які не означають одиничних істот або об'єктів, які піддаються лічбі і в результаті їхнє вживання в множині має особливий характер. Розуміння терміна *niezliczany* (*niepoliczalny*) тут дещо відрізняється від традиційного. У мовознавстві незлічуваними іменниками вважаються ті, які не

піддаються лічбі, і до них, окрім іменників *singularia tantum*, належать також іменники *pluralia tantum*. В Іншому словнику позначка NL є лише поряд з іменниками *singularia tantum*. Тому ці два значення терміна *незлічуваний* (*niepoliczalny*) не є тотожні. Словникова стаття іменника *singularia tantum* в *ISJP* виглядає так:

Bojaźń bo•jaźń, D •jaź•ni. Bojaźń to lęk lub obawa. Słowo książkowe. RZ Ź NL [(przed-N/D)] [20, т. 1. с. 114]

У *WSPP* іменники *singularia tantum* зареєстровані подібно, як в *USJP*, тобто поряд з такими іменниками вживається позначка *blm* (*bez liczby mnogiej*). Наприклад:

kefir [wym. kefir, nie: kiefir] m IV, D. kefiru 1. **blm** “napój mleczny”. 2. *lm* M. kefiru, pot. “jedno opakowanie tego napoju” [26, с. 391].

Крім того, у цьому словнику використовується також позначка *w lm rzadko używane*, яка інформує про те, що іменник у формі множини вживається рідко:

aktyw m IV, D. aktywu, **w lm rzadko używane**, *środ.* “najaktywniejsi, najbardziej wyróżniający się członkowie jakiejś grupy, organizacji itp.”: Aktyw partyjny, związkowy. Narada, zebranie aktywu [26, с. 14].

З аналізу способів фіксації іменників *singularia tantum* у словниках польської мови випливає, що той самий іменник в одному словнику може подаватися як *singularia tantum*, а в іншому – як іменник з повною числовою парадигмою. Наприклад, в *USJP* та *WSPP* іменник **kefir** у значенні “напій” поданий як іменник *singularia tantum*, а в *ISJP* у тому ж значенні – як іменник з повною числовою парадигмою.

Трапляються випадки, коли *ISJP* подає іменник як *singularia tantum*, а *USJP* та *WSPP* – як іменник з повною числовою парадигмою. Наприклад, іменник **futro** у значенні “шерсть” в *ISJP* поданий як іменник *singularia tantum*, а в *USJP* та *WSPP* у тому ж значенні – як іменник з повною числовою парадигмою.

Порівнюючи словникові статті іменників на зразок *baronostwo*, *hrabiostwo*, *wujostwo* в значеннях “подружжя” в *USJP* та *ISJP*, знаходимо відмінності. В *USJP* іменники кваліфікуються як *singularia tantum*. *ISJP* кваліфікує ці іменники як *pluralia tantum*, оскільки у словниковій статті подана інформація *TYLKO LM – tylko w liczbie mnogiej*:

wujostwo wu•jo•stwo, B •stwa, Ms •stwu. Wujostwo to wuj z żoną. Przyjechali wujostwo w odwiedziny... Zaprosiła oboje swoich wujostwa... Na wujostwu zrobiłem dobre wrażenie.

rz mos +l zb, tylko lm, odm jak n w lp [20, т. 2, с. 1068]

Редакція *ISJP*, очевидно, за основу взяла синтаксичні особливості таких іменників, тобто те, що вони поєднуються з формами множини прикметників і дієслів (*Nasi kochani wujostwo przyjechali*), хоча відмінюються ці іменники подібно до іменників середнього роду однини.

Навіть іменники зі схожим лексичним значенням можуть по-різному трактуватися у межах одного словника. Яскравою ілюстрацією цього явища є група іменників на позначення напоїв, наприклад, іменники *piwo* та *wino* в *USJP*. Іменник *piwo* у значенні “напій” є іменником *singularia tantum*, а іменник *wino* зі схожим

значенням – іменником з повною числовою парадигмою. Цей факт є яскравим підтвердженням того, що в польській лексикографії немає єдиного погляду на виділення іменників *singularia tantum*.

Словники польської мови *USJP* та *WSP* однаково реєструють іменники *singularia tantum*. Відмінності у фіксації іменників *singularia tantum* знаходимо в *ISJP*. Основною причиною є те, що *ISJP* побудований на корпусі текстів польської мови, тому й враховує особливості вживання іменників у тексті.

Академічним словником української мови вважається *Словник української мови* в 11 томах [9]. Однак у цьому словнику немає жодної інформації про числові особливості іменників, тобто з цього словника ми не можемо дізнатися, які іменники належать до групи *singularia tantum*.

Одним із найбільших сучасних словників української мови є *ВТСУМ* [2]. У словниковій статті іменники не мають спеціальних позначок, які б несли інформацію про числові особливості. Однак в електронній версії цього словника таку інформацію можна знайти у розділі *Форми слова*. Іменники *singularia tantum* мають позначку *тільки однина*. Наприклад:

вина -и, ж.

1) Негативний вчинок або злочин; причетність до них або до чогось неприємного, що сталося.

2) Те, що спричиняє, призводить до чого-небудь; причина.

3) діал. Обов'язок, борг, повинність.

іменник, неістота, жін.р., **тільки однина** [2, с. 142]

В *ЛІССУ* іменники *singularia tantum* не мають спеціальної позначки, яка б інформувала про належність іменника до класу іменників *singularia tantum*, проте в розділі *Словозміна* подаються лише форми однини. Наприклад:

добро – іменник середнього роду

відмінок	однина	множина
називний	добро	
родовий	добра	
давальний	добру	
знахідний	добро	
орудний	добром	
місцевий	на/у добрі	
кличний	добро	

[7]

На основі словників української мови було створено *СЛОВНИК.ua* – універсальний тлумачний словник української мови в мережі Інтернет. У цьому словнику подається тлумачення слова, його граматична характеристика і його словоформи. Іменники *singularia tantum* мають позначку *тільки однина*, і в словоформах відсутні форми множини. Наприклад:

молоко – іменник, середній рід, неістота, **тільки однина**, II відміна [10]

Подібно як у польських словниках, у словниках української мови трапляються випадки, коли один і той самий іменник в одному словнику поданий як *singularia tantum*, а в іншому – як іменник з повною числовою парадигмою. Наприклад,

іменник *щастя* в *ІЛССУ* поданий як іменник *singularia tantum* [7], а у *ВТСУМ* – як іменник з повною числовою парадигмою [2, с. 1637].

По-різному трактуються іменники зі схожим значенням і в межах одного словника. Наприклад, у *ВТСУМ* іменники *пиво* та *кефір*, які мають значення “напій”, мають різну числову характеристику. Іменник *пиво* поданий як іменник *singularia tantum* [2, с. 942], а іменник *кефір* – як іменник з повною числовою парадигмою [2, с. 536].

На основі словників української мови важко визначити, чи іменник належить до групи іменників *singularia tantum*, чи він є іменником з повною числовою парадигмою, оскільки форми слова подані для всіх значень іменника, а не окремо до кожного. Позначку *тільки одна* мають лише ті іменники, які у всіх значеннях є іменниками *singularia tantum*. Тому зробити вибірку українських іменників *singularia tantum* на основі лише словників української мови неможливо. Для цього потрібно досліджувати тексти української мови.

При порівнянні реєстрації іменників *singularia tantum* у словниках української та польської мов, бачимо, що іменники однієї мови і їхні відповідники в іншій мові можуть подаватися по-різному. Наприклад, іменник *смерть* в *USJP* [25, т. 3, с. 1581] поданий як іменник *singularia tantum*, а у *ВТСУМ* [2, с. 1348] – як іменник з повною числовою парадигмою.

Із зіставлення принципів фіксації іменників *singularia tantum* у словниках випливає, що ні в польській, ні в українській лексикографії немає єдино прийнятої послідовності опису іменників *singularia tantum*. У словниках польської мови використовуються позначки *blm*, *zwykle w lp* (*USJP*, *WSPP*), *w lm rzadko używane* (*WSPP*), *NL* (*ISJP*), у словниках української мови – *тільки одна* (*ВТСУМ*, *СЛОВНИК.ua*) або в граматичній частині словникової статті подані форми лише однини.

З аналізу обраних словників виникає, що одні і ті ж іменники в одних словниках подані як *singularia tantum*, а в інших – як іменники з повною числовою парадигмою. Трапляються випадки, коли іменники зі схожим лексичним значенням по-різному трактуються в межах одного словника. Порівнюючи лексичні одиниці однієї мови з їхніми еквівалентами в іншій мові, бачимо, що у словниках однієї мови вони подані як *singularia tantum*, а в словниках іншої – як іменники з повною числовою парадигмою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безпояско О. К. Іменні граматичні категорії (функціональний аналіз) / О. К. Безпояско – К. : Наукова думка, 1991. – 172 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2007. – 1736 с.
3. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська – К. : Либідь, 2003. – 336 с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови / В. О. Горпинич – К. : ВЦ “Академія”, 2004. – 336 с.

5. *Жовтобрюх М. А.* Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик – К. : Радянська школа, 1965. – 423 с.
6. *Зализняк А. А.* К вопросу о грамматических категориях рода и одушевленности в современном русском языке / А. А. Зализняк // Вопросы языкознания. – 1964. – № 4. – С. 25–40.
7. Інтегрована лексикографічна система “Словники України” 3.1 [Електронний ресурс] / Широков В. А., Рабулець О. Г., Шевченко І. В. та ін. – К. : Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2007. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см.
8. *Русановский В. М.* Украинская грамматика / В. М. Русановский, М. А. Жовтобрюх, Е. Г. Городенская, А. А. Грищенко ; Отв. ред. В. М. Русановский – К. : Наукова думка, 1986. – 360 с.
9. Словник української мови : в 11 т. / За ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1–11.
10. СЛОВНИК.ua – 2006–2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovnyk.ua>.
11. Українська мова : Енциклопедія / Ред. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – 824 с.
12. *Bańko M.* Wykłady z polskiej fleksji / M. Bańko – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2007. – 240 s.
13. *Cieślíkowa A.* Liczba mnoga czy plurale tantum? / A. Cieślíkowa // Język Polski. – 1992. – Т. LXXII. – Z. 4–5. – S. 362–364.
14. *Cieślíkowa A.* Pluralia tantum w opisie nazw własnych / A. Cieślíkowa // Prace Filologiczne. – 2007. – Т. LIII. – S. 87–91.
15. *Dyszak A.* Rzeczowniki i czasowniki defektywne w systemie fleksyjnym współczesnej polszczyzny / A. Dyszak // Bulletin de la Société Polonaise de Linguistique. – 2001. – Т. LVII. – S. 141–154.
16. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego / Red. K. Polański – Wrocław ; Warszawa ; Kraków : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1993. – 731 s.
17. Encyklopedia wiedzy o języku polskim / Red. S. Urbańczyk – Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1978. – 440 s.
18. *Feleszko K.* Funkcje form kategorii liczby w polskiej grupie imiennej / K. Feleszko – Warszawa : Wydawnictwo UW, 1980. – 105 s.
19. *Friedelówna T.* Kategoria plurale tantum w języku polskim / T. Friedelówna – Toruń : Wydawnictwo TNT, 1968. – 170 s.
20. Inny słownik języka polskiego : w 2 t. / Red. M. Bańko – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2000. – Т. 1–2.
21. *Jadacka H.* Pluralia tantum w opisie leksykograficznym / H. Jadacka // LingVaria. – 2006. – Т. I. – S. 161–169.
22. Korpus Języka Polskiego IPI PAN [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korpus.pl/>.
23. *Nagórko A.* Zarys gramatyki polskiej / A. Nagórko – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2006. – 332 s.

24. Rogowska E. *Kategoria plurale tantum w funkcji formantu słotwórczego* / E. Rogowska // *Język Polski*. – 1991. – Т. LXXI. – З. 3–5. – S. 213–220.
25. *Uniwersalny słownik języka polskiego* : w 4 t. / Red. S. Dubisz – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2003. – Т. 1–4.
26. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny* / Red. A. Markowski. – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2007. – 1708 s.
27. <http://www.consumerinfo.org.ua>
28. <http://www.google.com>
29. <http://www.npblog.com.ua>

Стаття надійшла до редколегії 27.10.2011

Прийнята до друку 30.11.2011

NOUNS OF *SINGULARIA TANTUM* IN DICTIONARIES OF THE POLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES

Iryna SHEVCHYK

*The Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Polish Philology,
1 Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: irashewchyk@gmail.com*

The article analyses principles of recording of the nouns *singularia tantum* in the dictionaries of the two cognate languages – Polish and Ukrainian. Groups of words that belong to the nouns *singularia tantum* are identified. Peculiarities of recording these nouns in various lexicographical sources of each of the studied languages are shown. Similarities and differences of presenting the group of the nouns *singularia tantum* in the dictionaries of the Polish and Ukrainian languages are revealed.

Keywords: grammatical category of number, singular, plural, nouns *singularia tantum*, nouns *pluralia tantum*.

СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫЕ SINGULARIA TANTUM В СЛОВАРЯХ ПОЛЬСКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ

Ирина ШЕВЧИК

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра польской филологии,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000,
e-mail: irashewchyk@gmail.com*

В статье проанализированы принципы фиксации существительных *singularia tantum* в словарях двух родственных языков – польского и украинского. Определены группы слов, которые принадлежат к существительным *singularia tantum*. Показаны особенности регистрации этих существительных в разных лексикографических источниках каждого из исследуемых языков. Выявлены подобию и отличия представления группы существительных *singularia tantum* в словарях польского и украинского языков.

Ключевые слова: грамматическая категория числа, единственное число, множественное число, существительные *singularia tantum*, существительные *pluralia tantum*.